

АЗИЗИ АЗИЗ

ХИКОЯХО

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

USAID
АЗ МАРДУМИ АМРИКО

Азизи Азиз

ҲИКОЯҲО

ДУШАНБЕ
МАОРИФ
2018

УДК 820/89/93+891,550
ББК 84точик 7-4+83,8+83,3(2точик)
А-37

А-37. Азизи Азиз. Ҳикояҳо. Душанбе, Маориф, 2018, 52 саҳ.

Лоиҳаи USAID «Ҳамроҳ бихонем» дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади такмили малакаҳои хониши хонандагони синфҳои ибтидоӣ нашри як силсила адабиёти бадеиро ба нақша гирифтааст, ки ба зудӣ нашр гардида, дастраси хонандагони хурдсол хоҳад шуд. Ҳамаи адабиёти ба нақшаи нашр гирифтаи Лоиҳаи мазкур бо қарори Шӯрои миллии таҳсилот ва Ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия гардидаанд.

Китоби мавриди назар яке аз ин силсила мебошад.

ISBN 978-99947-1-548-0

© Маориф, 2018

ФОЗИЛТАБИБ

Ман куҳнадӯзам, куҳнадӯзи як деҳаи бузург. Дар дукони хурдакаки худ, ки се-чор нафар базӯр меғунчаду дар канори деҳа воқест, аз субҳ то шом нишаста, пойафзоли мардумро таъмир мекунам.

Ба назди ман ҳар замон корафтодаҳо омада мераванд. Яке мард, яке зан, яке пир, дигаре ҷавон... Онҳо одатан зиёд намешинанд, ҳамеша саросемаанд. Мӯзаву туфлиашонро супурда, гапашонро меғӯянд ва баромада мераванд ё пойафзоли овардаашонро гирифта, аз назар мегузаронанд, пас ҳаққи хизмати маро супурда, ташаккур меғӯянд ва боз ҳам баромада мераванд.

Баъзан мизоче мепурсад:

— Шумо дар ин дукони танг дилгир намешавед?

Ҳатто кадоме гуфта буд:

— Мебинам, ки шумо мудом нишастагӣ, аз субҳ то шом нишастагӣ, ҳар рӯз, бе танаффус ва рӯзи истироҳат нишастагӣ. Аҷиб! Хуб сабру тоқат доред!

Ёд дорам, мизоче пурсида буд:

— Чанд сол шуд, ки дар ин дукон нишастаед?

— Бисту як сол шуд, — ҷавоб додам ман.

— Бисту як сол? — бовар накард ӯ. — Ба гуфтан осон! Ба дилатон назад? Зик нашудед?

Ман ба ин савол ҳамеша ҷавоби тайёр доштам:

— Кор, бародар, намегузорад, ки инсон дилгир шавад...

Аммо ин ҳама гапу кори гузашта аст. Як ҳодиса рӯй доду зиндагиам ба куллий тағйир ёфт... Акнун, дурусташ, се моҳ инҷониб, дар дукон дурудароз нишаста наметавонам.

Ман барои худ танаффус муқаррар кардаам, рӯзи истироҳат ҳам дорам. Соати ҳашти субҳ омада, соати панҷи бегоҳ дари дуконро мебандам.

Гап дар сари ин ки замоне ман ҷавон будам ва худро бардам ҳис мекардам. На парвои сиҳатӣ доштам, на ғами фардо меҳӯрдям. Баъд, вақте ки синнам ба чил дакка хӯрд, кам-кам худро бад ҳис мекардагӣ шудам. Аввал иштиҳо барбод рафтанд, дере нагузашта сарам вазнин шуд,

дар пойхо мадор намонд. Пагоҳиҳо аз хоб базӯр чашм кушода, тамоми рӯз хобулуд мегаштам. Аз хона то дукон роҳ дароз набошад ҳам, ду-се маротиба ҳар ҷо-ҳар ҷо нишаста, нафас рост мекардам.

Як пагоҳӣ ҳанӯз дар ҷойгаҳи хоб ба худ гуфтам, ки бо ин аҳвол дур нахоҳам рафт, як рӯз не, як рӯз аз по меафтам, ба духтури деҳа — Абдусалом, муроҷиат кардан лозим.

Аз ҷойгаҳ хестам, дасту рӯямро шуста, ба аҳли хонадон чизе нагуфта, рост ба назди Абдусалом рафтам.

Абдусалом марди солхӯрдаву духтури кордида аст. Маро хуш пешвоз гирифт. Арзамро шунид. Чанд савол дод, баъд ҷисмамро муоина карду ба ҳучраи дарун даромад. Даре нагузашта баргашт. Дар дасташ як пиёла буд, онро дароз карду гуфт:

— Ана, ин доруро нӯши ҷон кунед, додарам, — ва афзуд: — Як моҳ ҳар пагоҳӣ омада меравед. Боз як хел дору ҳаст, ки ба дардатон бисёр давост. Аммо ин дору дар ман нест, ниҳоят камёфт аст.

Пиёларо аз дасти Абдусалом гирифтам,
ки то нисф як маҳлули сурхранг дошт.
Онро дарҳол нӯшидам. Мазааш ширин
буд, аммо андак шӯрӣ ҳам дошт.

Пас Абдусалом ба сари мизаш рафт ва
дар варақе чизе навишт. Сонӣ варақро дар
лифофа гузошт, лифофаро бо ширеш баст
ва ба дасти ман дода, пурсид:

— Аз деҳаи ҳамсоя Фозилтабибро
мешиносед?

— Мешиносам, — гуфтам.

Абдусалом афзуд:

— Худи ҳозир ба назди Фозилтабиб ме-
равед, рафта, аз номи ман салом мегӯед
ва ҳамин мактубро месупоред. Ҳамон до-
руи кам-ёфт шояд дар Фозилтабиб тайёр
бошад...

Ҳамон рӯз, бори аввал дар умри худ,
дари дуконро накушода, ба як мошини
роҳгузар савор шудаму ба деҳаи ҳамсоя
рафтам.

Фозилтабиб низ маро хуш пешвоз
гирift. Тану ҷонамро дурудароз муои-
на кард, муоина карду ба ҳучраи даруни

коргаҳаш даромад ва ба зудӣ ӯ низ як пиёла маҳлуле оварда доду фармуд:

— Инро нӯшед!

Ин дору тамоман маза надошт. Бо вучуди ин хурсанд шудам, ки доруи камёфти Абдусалом гуфтагӣ дар Фозилтабиб будааст. Ҳамоно изҳори сипос карда, дар ҳаққаш дуо гуфтам.

Фозилтабиб ҳам рафта дар сари мизаш нишаст, варақе гирифт чизе навишт ва онро ба лифофа гузошт, лифофаро баст ва ба дас-там дода гуфт:

— Акнун ҳар рӯз ду бор ба назди ман омада, дору нӯшида меравед. Баъди як моҳ тамоман сиҳат мешавед. Вале ба як шарт: тавассути пайраҳаи болои деҳа, аз миёни пуштаҳо, ҳавои тоза хӯрда, пиёда омада, пиёда меравед!

Чӣ илоч, саломатӣ гавҳари ноёб гуфтаанд. Розӣ шудам.

Аммо ин кори душвор буд. Охир, ман қуввату мадор надоштам, базӯр қадам мезадам.

Вале хоҳиши зудтар сиҳат шудан водор мекард, ки ҳар рӯз ду маротиба

— пагоҳ ва бегоҳ, ба деҳаи ҳамсоя бо пайроҳаи болои деҳа, аз миёни пуштаҳо ба назди Фозилтабиб пиёда рафта, оям.

Рӯзи дигар низ аз дасти Абдусалом дору нӯшида, тавассути пайроҳаи болои деҳа ба тарафи деҳаи Фозилтабиб қадам задам. Дар роҳ тақрибан бист маротиба дам гирифтани лозим омад. Ба обу арақ ғӯтида, нафастанг шудаву оҳу воҳ гуфта, ба деҳа расидам.

Фозилтабиб ба ман боз як пиёла аз ҳамон дору тайёр карда доду гуфт:

— Инро нӯшеду оҳиста-оҳиста, дар роҳ ҳар замон нафас рост карда, саросема нашуда, ба деҳаатон баргардед. Натарсед! Ягон нохушӣ рӯй намедихад. Омада рафтани гиред!

Ҳамин тавр, ба деҳаи ҳамсоя як ҳафта омаду рафт кардам. Аҳволам каме беҳ шуд. Акнун дар роҳ камтар хаста мешудаму камтар дам мегирифтам. Пас аз як ҳафтаи дигар роҳи нафасам кушода шуд. Ду табиб ҳар рӯз ба ман ҳамон як доруро тайёр карда медоданд. Яке мегуфт:

— Акнун ба назди Фозилтабиб равед!

Дигаре мефармуд:

— Фардо ба назди Абдусалом шитобед!

Аммо баъди ду ҳафта Фозилтабиб чунин амр кард:

— Аз ҳамин рӯз кӯшиш кунед, ки дар роҳ нашинед, бо як рафтан ба хонаатон раведо бо як омадан назди ман биёед. Хуб?

Ман маҳз чунин кардам: аз ин деҳа ба он деҳа дар роҳ нанишаста, равоо кардам. Чун ҳафтаи чорум фаро расид, ҳар ду табиб фармуданд: «Акнун бо чадал раведо бо чадал биёед!»

Ман сабаб пурсидам, Фозилтабиб гуфт:

— Сабаб напурсед, кори шумо — итоат кардан! Тамом, вассалом!

Чӣ чора! Ҳар рӯз миёни ду деҳа мокувор равоо кардам, дурустташ, давидам.

Баъд аз як моҳ ман худро тамоман сиҳат ҳис кардам! Дигар на сарам дард мекард, на пойҳоям бемадор буданд. Иштиҳо низ мисли даҳони карнай кушода шуд...

Як рӯз Фозитабиб гуфт:

— Акнун шумо сиҳат шудед, додарам! Дигар ба назди ман наоед. Ҳоло ба шумо як асрори тандурустиро ошкор мекунам,

ҳамеша дар хотир доред! Шуморо беҳаракатӣ ва мудом дар як ҷо ништастан, бемор кард. Аз ин сабаб табиби деҳаи худатон шуморо наз-ди ман фиристод, ки қадам занед, ҳаракат кунед, яъне ба варзиш машғул шавед. Абдусалом дар мактубаш фармуда буд, ки шуморо мисли кӯдак қадам задан омӯзонам. Ман ба шумо фармудам, ки ҳар рӯз аз деҳаатон ба деҳаи мо пиёда равуо кунед. Ба шумо ягон хел дору надодаам. Он чӣ ки менӯшидед, оби муқаррарӣ буд. Боқӣ, саломат бошед, дигар бемор нашавед!

Хуб хандидам, хурсанд шуда, ба Фозилтабиб ташаккур гуфтам. Албатта, ман хатои худро фаҳмидам. Акнун наменинам, кору зиндагиам тағйир ёфтаанд, ҳамеша дар ҳаракатам, ҳар мизоҷ ки ояд, бархеста пешвоз мегирам, хурду бузург нагуфта, то беруни дар гусел мекунам — ҳамроҳашон чанд қадам ҳам мезанам. Онҳо одоби маро дида, хурсанд мешаванд, худам ҳам қаноатманду болидахотир боз ба дукон бармегардам...

СУРАТИ МОДАР

Ба қисми низомии Асрорино генерал омад. Вай марди солхӯрдаи сарсафеду пуррапайкари қиддинамое буд. Бо аскарон дар хобгоҳашон вохӯрда, суҳбат ороост. Ба саволҳои аскарон ҷавоб гуфт, аммо ҳангоми хайрухуш дар болои кати Асрор, дар девор сурати занеро дида, пурсид:

— Ин сурати кист? — ва мунтазири ҷавоб нашуда, оташинона амр кард: — Гиред онро! Хобгоҳи аскарон бояд тоза, одӣ ва ягон чизи зиёдате надошта бошад!

— Итоат! — хитоб кард Асрор. — Ин сурати модарам аст, ҷаноби генерал! — ва суратро аз девор гирифтани хост.

Аммо генерал калимаи модарро шунида, саросема шуду гуфт:

— Агар ин сурати модари шумост, биғузор бошад! Модар ҳамеша ва дар ҳама ҷо ғамхори ману шумост. Мо аскари Модар — Ватанем!

Генерал инро гуфту рафт.

Як ҳафта баъд дар назди ҳар кат сурате пайдо шуд, сурати модар...

БАҲОР ОМАД!

Боре Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон, барфҳо об шуданд, акнун баҳор омад!

— Не, духтарам, — гуфт бобо. — Баҳор ҳоло дур аст...

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон! Ман гули сияҳгӯш дидам, акнун баҳор омад!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. — То баҳор хеле вақт аст...

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон! Ман пӯстинчаамро кашидам, акнун баҳор омад!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. — Боз камтар вақт ҳаст...

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон! Гунҷишкон чириқ-чириқ карда суруд мехонанд, акнун баҳор омад!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. — Баҳор дар роҳ аст!..

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон! Ана, баҳор омад, чунки борон борид!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. —
Баҳор наздик аст.

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобо гуфт:

— Бобочон! Тирукамон баромад, акнун
баҳор омад!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. —
Баҳор дар остонаи хона истодааст!

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бобояш гуфт:

— Бобочон! Баҳор омад, чунки сабза
дамид!

— Не, духтарам, — ҷавоб дод бобо. —
Баҳор ҳамин ҳоло меояд. Тайёр бош!

Баъди чанд рӯз Гулнора ба бо-
бояш гуфт:

— Бобочон! Наврӯзи
оламафрӯз расид, акнун
баҳор омад!

— Бале, духтарам,
— ҷавоб дод бобо. —
Баҳор омад! Баҳори
нав муборак бод!..

ДАҲ СОМОНӢ

Рӯзе бобоям ба ман пул доду ба бозор фиристод.

— Ин даҳ сомони́ро бигиру бозор рав, — фармуд вай. — Як кило гӯшт ва сабзиву пиёз гир, лекин боз ҳамин даҳ сомони́ро ба хона биёр.

Бобоям ҳамеша асрорангез гап мезад. Ман ба пурмуаммо сухан гуфтани вай одат карда бошам ҳам, ба маъниашон базӯр сарфаҳм мерафтам. Он рӯз ҳам бисёр кӯшиш кардам, ки мақсади аслии бобоямро пай барам.

Дурудароз ба андеша рафтам. Пулро боз ба хона биёр гуфтани бобоям чӣ маънӣ дош-та бошад? Яъне ин қадар чизу чора харида, ба хона чӣ тавр боз бақия орам? Оё аслан аз ин пул як дирам бақия мемонад?

Вақте ки аз бозор баргаштам, бобоям харидҳои маро бодикқат аз назар гузаронд ва гуфт:

— Дуруст кардӣ, пулро бозгардондӣ!

ҚАЛАМДОН

Дарси сеюм расмкашӣ буд. Фараҳноз ҳангоми танаффус китобдонашро кушода, албому қаламдонашро гирифтани хост. Албомро гирифт, аммо қаламдон набуд. Ғамгин шуд Фараҳноз. Дар чашмонаш ашк ҳалқа зад...

Аз ҳоли Фараҳноз аввал Наргис бохабар шуд.

— Барои чӣ гирия кардӣ? — пурсид вай.
— Ягон ҷоят дард мекунад?

— Қаламдонам нест, — ҷавоб дод Фараҳноз. — Гум кардам...

— Дар кучо гум кардӣ? — бо оҳанги сарзаниш пурсид Наргис. — Ҳушёр шудан даркор!

— Чӣ гум шудааст? — пурсид Далер, ки аз назди онҳо мегузашт.

— Фараҳноз қаламдонашро гум кардааст, — гуфт Наргис.

— Дар кучо гум кардӣ? — пурсид Далер аз Фараҳноз.

— Намедонам...

Баъд дигарон низ аз ҳодиса бохабар шуданд. Ҳар кас ҳар чӣ мегуфт.

— Ҳозир дарси расмкашӣ мешавад. Акнун чӣ кор мекунӣ? — бо дилсӯзӣ пурсид Манучеҳр.

— Ту дар дарси гузашта ҳам қаламдонатро наоварда будӣ, — гуфт бо хавотир Саъдӣ.

— Муаллима огоҳ карда буданд. Ин дафъа баҳои «ду» мегири.

Савринисо Фараҳнозро тасалли дод:

— Шояд дар хонаатон фаромӯш кардӣ...

Аммо Гуландом маслиҳати хуб дод.

— Хайр, ҳеҷ гап нест, — гуфт вай. — Мо ҳама аз муаллима хоҳиш мекунем, ки баҳои «ду» намонанд.

— Қаламдонат чӣ хел буд? — пурсид Сино кунҷқобона. — Чанд қалам дошт?

— Дар рӯяш «Рангинкамон» навиштагӣ буд, — ҷавоб дод Фараҳноз, ки чехрааш ҳанӯз ҳам қушода нашуда буд. — Шаш дона қалам дошт.

Сино чизе нагуфту шитобон берун рафт.

Се дақиқа фурсат нагузашта, вай баргашта омад. Дар дасташ қаламдони «Рангинкамон» буд. Сино қаламдонро ба Фараҳноз доду гуфт:

— Ана, қаламдонат! Бигир!

— Аз кучо ёфтӣ? — пурсид Фараҳноз ва дар чехрааш табассум гул кард.

— Аз рӯйи зинаҳо, — ҷавоб дод Сино.

Ҳама бовар карданд. Ҳатто ба зиракиву чолокии Сино қоиш шуданд. Аммо ҳеҷ кас нафаҳмид, ки Сино ба ошёнаи дуюм баромада, аз дукони холаи Шаҳло қаламдон харида оварда буд.

ҚАДРИ ИНСОН

Дар дукони оҳангар ҷавоне нишаста буд.
Вай аз оҳангар хоҳиш кард, ки ба пойи ас-
паш наъл занад.

Оҳангар наълҳои тайёро гирифта, хур-
ду бузург буданашонро санҷид. Ин лаҳза ба
дукон пирамарде даромад.

— Ассалому алайкум! — гуфт пирамард.

Оҳангар наълу меҳҳоро ба замин партофт ва саросема аз ҷой бархесту ҷавоби салом дод. Баъд пирамардро ба курсӣ шинонд.

— Ду корду қайчӣ овардам, — гуфт пирамард. — Тез кардан даркор.

Оҳангар ба пиёлае ҷой рехт, ба пирамард дароз кард ва қайчиву кордҳоро, ки дар латтае печонида шуда буданд, гирифта гуфт:

— То ҷой нӯшидани шумо кордҳо ҳам тез мешаванд!

Ҷавон саросема шуд, аввал ба пирамард, сонӣ ба оҳангар нигоҳ карду гуфт:

— Ман саросема ҳастам, усто. Аввал кори маро буд кунед чӣ?!

Оҳангар бо лабханди маънидор ҷавоб дод:

— Ман аввал кори туро буд мекардам, лекин дидам, ки ту адаб надоштаӣ. Ба пешво-зи ин пирамард нахестӣ ва ба вай салом надодӣ. Вақте, ки ту дигаронро эҳтиром карда наметавонӣ, дигарон туро чӣ хел эҳтиром кунанд!?

ХЎСАБАРОДАРОН

Буданд, набуданд, ҳафт бародар буданд. Онҳо падари бечорае доштанд, ки як пояш ба лаби гӯр расида буд. Аммо як лаҳза орому қарор надошт: фарзандонам каму ғам набинанд гуфта, аз субҳ то шом мӯрчавор заҳмат мекашид.

Як рӯз ҳафт бародар бо ҳам нишаста, аз ҳоли падар афсӯс хӯрданд.

— Падарамон акнун бояд давлати пирӣ ронанд! — гуфт бародари аз ҳама калонӣ. — Бигузор аз ин пас дами беғам зананд. Акнун мо кор карда, барои падар ҳама нозу неъмат дунёро муҳайё кунем. Чӣ гуфтед?

Бародарон розӣ шуда, бархестанду ба наз-ди падар рафтанд ва маслиҳати худро гуфтанд. Сари мӯйсафед бар осмон расид.

— Моро дуо диҳед, падар, — гуфтанд бародарон. — Мо ба мардикорӣ меравем. Соли дигар дар ҳамин шабу рӯз моро мунтазир бошед. Худо хоҳад, бо сари баланду рӯйи сурху дасти пур бармегардем!

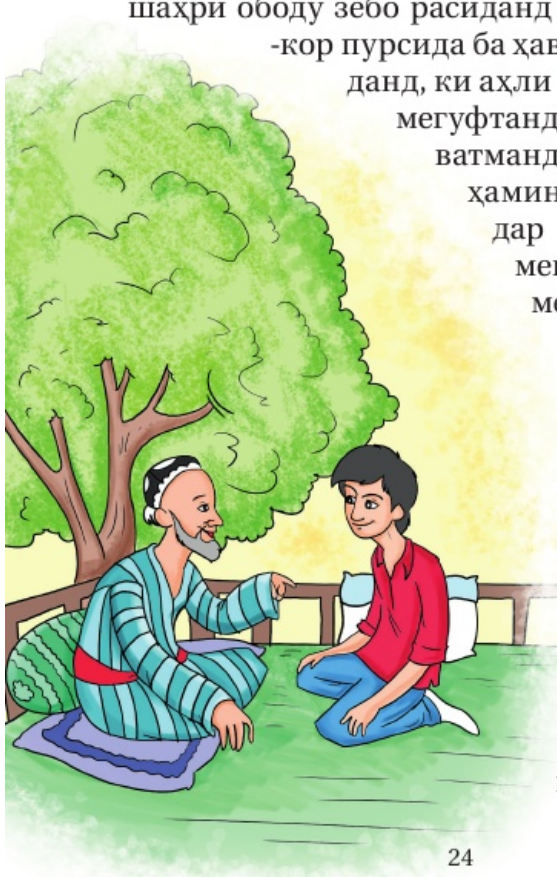
Мӯйсафед, ки ин рӯзу ин суҳанро як умр орзу мекард, ба онҳо чанд панд доду

шоду мамнун дуои хайр доду ба мардикорӣ
гусел кард.

Бардарон чанд рӯз қадам зада, ба як
шаҳри ободу зебо расиданд ва кор пурсида
-кор пурсида ба ҳавлии шахсе ома-
данд, ки аҳли шаҳр Аҳмадбой
мегуфтанд. Аҳмадбой сар-
ватмандтарин марди
ҳамин шаҳр буд ва
дар хоҷагияш ҳа-
меша коре пайдо
мешуд.

Бародарон
ба вай гуфтанд:

— Эй мар-
ди бузург, ба
давлати ту
чашми бад
нарасад! Мо
омадем, ки
хизмат кунем.
Чӣ коре ҳаст,
бифармо! Ҳар-
гиз пушаймон
нахоҳӣ шуд.

Аҳмадбой гуфт:

— Марҳамат, шербачаҳо!

Пас ба онҳо барзагову юғу омочу дон доду ба сари замин бурд. Сонӣ фармуд:

— Ин заминро имсол ба шумо бахшидам.

Агар аз сидқи дил заҳмат кашед, ҳар халта гандум даҳ, даҳ халтааш сад халта хоҳад шуд.

Нисф аз ман, нисф аз шумо. Розӣ ҳастед?

— Мо розӣ! — баробар гуфтанд бародарон.

— Розӣ бошед, дасту остин барзада корро сар кунед, — фармуд Аҳмадбой ва пеш аз рафтан гуфт: — То тирамоҳ паноҳатон ба Худо!

Баъд аз он ки Аҳмадбой рафт, бародари калонӣ ба додаронаш чунин маслиҳат дод:

— Фарзандони падар! Хуб шуд, ки кор ёфтем. Лекин оё медонед, ки дар ҳар кор машварату муросо бояд?! Яъне даҳ халта гандум чист, ки ҳафткаса кишт кунем! Бигзор яке шудгор кунад, дуюмӣ дона пошад, сеюмӣ посбон шавад, чаҳорумӣ ҳосили пухтарасидаро даравад, дуи дигар дарави моро кӯфта бод дода, тақсим кунанд, баъд, яке ҳаққи ҳалол, яъне ҳиссаи моро бардошта ба хона барад.

Бародарони дигар ба ақлу фаросати ӯ офарин хонда, розӣ шуданд.

— Дуруст! Маслиҳати оқилона, маҳз ҳамин хел кардан даркор! — гуфтанд онҳо.

Пас қуръа партофта, кору вазифаҳоро муайян намуданд ва шудгор кардани заминро ба яке супурданду шаш нафари дигар ба шаҳр баргаштанд.

— Шудгор, ки буд шуд, маро хабар дех! — таъкид карданд онҳо. — Мо дар чойхонаи шаҳр туро мунтазир мешавем.

Як рӯз гузашт...

Як ҳафта гузашт...

Як моҳ, сонӣ ду, се моҳ гузашт...

Баҳор рафту тобистон омад, тобистон низ рафту тирамоҳ расид. Вале аз он бародар, ки шудгор дошт, дарак нашуд. Ин шаш бародар хавотир шуданд.

— Ин таъхир бебало нест, — гуфтанд онҳо. — Рафтем аз ҳолаш хабар гирем.

Як бародари дигар бошад, чунин тахмин кард:

— Яке раҳми моро хӯрда, ҳама корро ҳудаш анҷом дода бошад! Ҳам шудгор кард, ҳам кишт, ҳам посбон шуд, ҳам даравид, ҳам

кӯфту бод дод ва ҳам тақсим намуду акнун бурданист?!

Ва ҳама ба сари замин рафтанд. Рафтанду ҳуш аз сарашон парид. Ба чашмонашон бо-вар накарданд. Он бародари бечора ҳанӯз шудгор мекард ва шудгор лоақал нисф на-шуда буд!

— Эҳ-е! — дуд аз димоғи бародарон баро-мад. — Ин чӣ аҳвол аст! Тирамоҳ даромад, фардо барф меборад. Ин чӣ коре буд, ки кардӣ!? Ин шармандагиро ба кучо барем?

— Напурсед, — оҳу нола бардошта гуфт бародари бечораи шудгоргар, ки аз ранчи зиёд кашидан пӯсту устухон шуда, базӯр ба по меистод. — Чӣ рӯзи сиёҳе буд, ки ба сарам омад! Чанд моҳ боз чӣ азобҳое ка-шидам! Гоҳ як барзагов тан намедихад, гоҳ дигараш, гоҳ ҳар ду бироҳа мешаванду касе нест, ки пешопеши онҳо равад. Болои ин, чун хаста шавам, як кас нест ёрӣ кунад. Ҳар рӯз барои об, ҳо-о, ба домани он пушта чанд бор рафта меоям. Касе нест ош пазад, бар-заговҳоро бонӣ кунад. Ана ҳамин. Ман аз пушти чанд кор овора шудаму шудгор ним-кола монд.

Чойи баҳс набуд. Ин бечора заррае гуноҳ надошт. Аз ин рӯ бародарон ӯро маломат накарданд.

— Гуноҳ гуноҳи худи мо! — гуфтанд онҳо. — Чаро аз шахр лоақал як хизматгор нафиристодаем?! Охир, шахр аз бекорхӯча пур аст. Э, афсӯс! Ҳай дарег!

Бародарон афсӯс меҳӯрданд, ки болои сӯхта намакоб гуфтагӣ барин, Аҳмадбой омада монд. Вай аҳволро диду ҳангаш канд.

— Оббо! — гуфт вай. — Ҳайфи замин! Ҳайфи умеду боварӣ!

Вале Аҳмадбой инсони басабру тоқат ва хушфеълу хушсухан буд. Аз ин сабаб, дӯғу дашном накард. Вай ба худ гуфт, ки ин бародарон навкор будаанд, чашму равиши корро намедонистаанд, адаби бародаронро дода, чашмашонро кушодан даркор, ки як умр ҳамин хел аблаҳи гузаро намонанд.

— Хуш, кор ин тавр, — гуфт вай, — шумо, ки даҳ халта донро сад халта карда натавонис- тед, товон диҳед. Аммо товон чисту онро чӣ тавр адо мекунед, соли дигар мефаҳмед. Равед, раведо боз баҳорон биёед...

Баҳори нав омад. Бародарон боз ба даргоҳи Аҳмадбой ҳозир шуданд. Сарҳашон ҳам, мунтазири ҷазо, хомӯшу хавотир истоданд.

Лекин Аҳмадбой ягон даҳон сухани бад нагуфт. Балки оромона фармуд:

— Имсол ҳама хӯса мешавад!

Пас ҳамаро ба сари замин бурд ва дар ҳафт ҷо якнафарӣ гузошт.

— То омадани ман начунбида истед! — гуфту ба шаҳр рафт.

Аз шаҳр ҳафт хизматгор овард. Ба онҳо барзагову юғу омочу дон доду гуфт:

— Ба кор сар кунед!

Баъд ба бародарон рӯ оварду амр кард:

— Шумо аз ин хизматгорҳо чашм наканда, кор омӯzed!

Хизматгорҳо аз Аҳмадбой барзагову юғу омочу дон гирифта, дасту остин барзада, баробар ба кор часпиданд: баробар шудгор карданд, баробар дона пошиданд.

Як рӯз гузашт...

Як ҳафта гузашт...

Як, ду, се моҳ гузашту тирамоҳ расид. Гандум пухт, хизматгорон гандумро баробар даравиданду ғундоштанд. Ҳамчунин,

баробар кӯфтанду бод доданду тақсим карданд...

Дар ин муддат, яъне аз баҳор то тирамоҳ, ҳар рӯз, аз субҳ то шом бародарон хӯса буданд, рост истода аз хизматгорон чашм наменканданд. Зеро Аҳмадбой саҳт огоҳ карда буд:

— Мижа назада рост истед! Эътибор диҳеду кор ёд гиред!

Ин вақт Аҳмадбой низ омад. Вай ҳосилро дида, шод шуд. Ба хизматгорон раҳмат гуфта, ҳаққи ҳалолашонро доду гусел кард. Баъд бародаронро ба наздаш хонда пурсид:

— Кор карданро ёд гирифтед?

— Ёд гирифтем, ёд гирифтем! — баробар ҷавоб доданд бародарон.

— Кор кардан меҳохед?

— Меҳохем, меҳохем!

Он гоҳ Аҳмадбой гуфт:

— Ҳа, шумо кор ёд гирифтед! Ҳоло ба хонаатон равед. Ҳисоби ману шумо баробар шуд. Агар кор кардан хоҳед, соли дигар биеед. Ман, албатта, замин медиҳам.

— Меоем! Меоем! — баробар гуфтанд бародарон.

Аҷиб, ки бародарон хурсанду мамнун буданд, хурсанд буданд агарчи се фасли сол

хӯса шуданд, дар офтоб сӯхтанд, агарчи аз сарашон борони бисёр рехт, агарчи бодҳои нохуш борҳо сару рӯяшонро лесида гузашт, агарчи... барои хӯса будан аз Аҳмадбой як танга ҳақ нагирифтанд.

— Меоем! Меоем! — гаштаву баргашта такрор карданд онҳо. — Баҳорон меоем!..

ХОҲИШИ ПАДАР

Меғӯянд, ки падаре фарзанди худро ҳар кучо, ки мефиристод, таъкид мекард: «Барои ман чизе биёвар, ки на ҳар писар ба падараш оварда метавонад!»

Аммо вай намегуфт, ки он чиз чист.

Боре писар барои ӯ соати тилло овард. Падар тухфаро маъқул кард, хеле хурсанд шуд, вале гуфт:

— Ҳадяи олиҷаноб, аммо он чӣ ту овардӣ, он нест, ки на ҳар фарзанд барои падараш оварда тавонад.

Хайрон шуд писар. Ба худ гуфт, ки ин дафъа зиёдтару беҳтар заҳмат мекашад ва барои падар ягон саманди бодпо тухфа меорад. Зеро падари ӯ ба аспасавориву аспдавонӣ шавқе зиёд дошт.

Хуллас, баъди чанд муддат писар боз ба сафар рафт. Ин дафъа дурудароз бедарак шуд ва рӯзе ба хона савори як саманди ҷавмаст омад.

— Ин самандро барои шумо овардам, — гуфт вай ҷилави аспро ба дасти падар дода.

Падар ба саманди ҷавмаст савор шуд. Саманд ба бозӣ даромад. Падар ба завқ омада, хурсандӣ карду писарашро дуои хайр доду гуфт:

— Ин дафъа низ ҳадяи хуб овардӣ, аммо он чӣ ту овардӣ, он нест, ки на ҳар фарзанд барои падараш оварда метавонад.

Писар зиёдтар тааҷҷуб кард. Бо вучуди ин навмед нашуд. Бо мақсади як рӯз не, як рӯз, чизи дилхоҳи падарро пайдо карда овардан чанд бори дигар ба сафар рафт. Вай падарро бо тухфаҳои хубе, ҳамчун қулоҳу мӯзаву китобу пӯстину камони шикорӣ сарфароз намуд. Вале писар чун мепурсид, ки ин оё ҳамон чизест, ки на ҳар фарзанд барои падараш оварда метавонад, падар мегуфт:

— Не, ин ҳанӯз он чиз нест.

Чанд муддат гузашт. Писар боре аз соҳили дарё гузар мекард. Дид, ки кӯдаке ба об афтода, дасту по мезанаду фарёд мекунад, ки наҷоташ диҳанд. Вай ҳамоно худро ба об афканда, кӯдакро наҷот дод. Ин ҳодиса дар он атроф зуд овоза шуд ва ҳар кӣ шунид, гуфт: «Бар падару модари ту, эй ҷавонмард, раҳмати Худо бод!»

Ин сано ба гӯши падар низ расид. Вақте ки писар ба хона омад, падарро шоду мамнун дид. Падар гуфт:

— Ту имрӯз ҳамонро овардӣ, ки на ҳар фарзанд барои падараш оварда метавонад!

МАОШИ АВВАЛИН

Ман маоши аввалини худро ҳанӯз ҳам хуб дар хотир дорам. Як саду сию панҷ сӯм буд. Чил сол қабл аз имрӯз ба ин қадар пул ҳашт халта орд ё се халта шакар медоданд, ё ба тайёра савор шуда, Маскав мерафтиву ду рӯз тамошо карда, боз ба Душанбе бармегаштӣ.

Ман ният кардам, ки бо маоши аввалини худ барои падару модарам ягон тухфа гирам. Аз ин нияти ман падарам огоҳ нашуда буд, вале як рӯз қабл аз маош гирифтани маро ба назди худ хонду фармуд:

— Бишин, шери падар.

Нишастам. Вай ба суханаш давом бахшид:

— Ту фардо маоши нахустини худро мегири. Пули ҳалол! Худат заҳмат

кашидӣ. Хайр, акнун бигӯ, ки маоши худро чӣ мекунӣ?

Ман мақсадамро гуфтам. Падарам розӣ нашуд.

— Нияти нек, гуфт вай, — лекин ман зиёдтар хурсанд мешудам, агар бо маоши аввалини худ барои Мирзомуаллим, ки туро «Алифбо» омӯзондааст, ягон тухфа бубарӣ. Фаромӯш накун, ки ҳаққи устод аз падар беш аст.

Ман маҳз чунин кардам...

КИТОБИ КУҲНА

Онро мо «Китоби бобоям» мегуфтем, зеро танҳо бобоям мехонд. Китоб чӣ ном дошту онро кӣ навиштааст, намедонистем...

Ҳар гоҳ бобоям китобашро аз сандуқ мегирӣфт, дастонаш меларзиданд. Баъзан дурудароз мехонд, баъзан ҳатто варақ намезад — ба муқоваи чармини он нигариста, хеле сукут мекард. Дар муқова чанд ҳарфи форсӣ навишта шуда буд, ки хонда наметавонистем. Дар ин лаҳзаҳо дар чашмонаш ашк ҳалқа мезад...

Боре ӯ дар дасти ман китоби нави «Алифбои форсӣ» диду таачҷуб кард. Китобро гирифт ва нобоварона пурсид:

— Аз мактаб овардӣ?

— Бале, бобо.

— Мехонед?

— Мехонем. Ин дарси нави мо, бобо, — гуфтам ман.

Чашмонаш аз шодӣ дурахшиданд.

— Ҳамин ки хонданастро ёд гирифтӣ, — таъкид кард ӯ, — ба ман хабар деҳ. Китобамро ба ту медиҳам.

Ман кунҷқобӣ кардам, ки вай чӣ китоб аст, барои чӣ онро бобоям сахт эҳтиёт мекунад.

Ӯ лаҳзае хомӯш монд ва баъд охи сарде кашиду гуфт:

— Дувоздаҳ соли умрам аз барои ин китоб дар зиндон гузашт. Аввал се, баъд ҳафт, сонӣ ду соли дигар зиндонӣ шудам. Аз соли сиву ҳафtum то соли чилу нухум! Агар китобро месупоридам, шояд камтар азоб мекашидам, лекин дилам нахост. Китобро месӯхтанд.

Ман пурсидам:

— Кӣ месӯхт?

— Душманони дониш! Бесаводон! — аламдор хитоб кард ӯ. — Солҳои сиюм дар мамлакат як гурӯҳ одамон пайдо шуданд, ки корашон китобсӯзӣ буд. Онҳо сиёҳпӯш буданд — дар тан нимтанай сиёҳи чармин доштанд... Калон шавӣ, баъд мефаҳмӣ, ки сиёҳпӯшон киву чикора буданд! Онҳо хатти қадимаву китобҳои кӯҳна, ҳамон хатту ҳамон китобҳоро, ки Саъдиву Ҳофизу Бедил низ хондаанд, бад мидиданд, хурофоту душмани инсон мегуфтанд... Ҳазор-ҳазор китоб сӯхтанд ва барои ин аз ҳукумат мукофот гирифтанд. Кӣ бештар китоб сӯзад, ҳамон бештар обрӯю мукофот мегирифт.

Як ҳамсоя доштем. Вай аз китоби ман бохабар буд. Ҳамон ба сиёҳпӯшон арз кардааст, ки дар дасти ман китоби кӯҳнаи хаташ форсӣ ҳаст. Нисфи шаб чор тан сиёҳпӯш омада, маро пешандоз карда бурданд. Гуфтанд, ки китобамро супорам. Не гуфтам. Заданд, чунон заданд, ки шаш дандонам шикаст...

Зимистон буд. Ҳар рӯз як соат дар рӯйи барф мешионданд. Баъд ба Сибир бадарға

карданд. Он чо ангуштони дасту поямро ху-
нук зад. Ҳар ҳафта ду рӯз обу нон намедо-
данд. Се сол баъд гуфтанд, ки ман озодам.
Ба хона баргаштам.

Лекин як ҳафта гузашт ё не дубора ома-
данд. Хонаро такурӯ карда, китобро наёф-
танд. Ман онро гӯронида будам. Пурсиданд
лаб газидам, талаб карданд, дам назадам.
Зада-зада бурданд. Гуфтанд, ки аз барои як

китоби кӯҳна худатро ҳайф накун. Гуфтам,
ки ин кори ман!

Ин дафъа ҳафт сол дар биёбони сӯзони
Қазоқистон сӯхтам. Оҳ, чӣ рӯзи сиёҳ буд,
чони бобо! Ҳама азоб — барои ҳамин китоб.
Худоро шукр, насӯхт, ба дасти сиёҳпӯшон
наафтид. Ман онро ба дасти ту месупорам,
лекин аввал бо хатти форсӣ ошно шав!..

Қиссаи бобоям хеле дароз аст, онро вақти
дигар, албатта, менависам. Ҳоло ҳамин ка-
дар мегӯям, ки хатти форсиро омӯхтам ва
он китобро аз бобоям қабул кардам. Дар
муқоваи китоб чунин навишта шуда буд:
Унсурулмаолии Кайковус. «ҚОБУСНОМА»

НИЯТИ НЕК

Дар ҳараки саҳни ҳавлии беморхона, дар
шафати гулдевори сабзу хуррам се писарак
менишастанд. Яке Мунир, дигаре Саъдӣ,
сеюмӣ Раҳим. Онҳоро ду рӯз пештар овар-
да буданд. Мунир оби чӯш нӯшида, кому
забонашро сӯзонда буд. Саъдиро гулуяш
дард мекард. Раҳимро сулфаи зуком азият
медод...

Вале ҳоло аҳволи бачаҳо хеле беҳтар шуда буд. Духтур иҷозат дод, ки ба берун баромада, дар ҳавои тоза қадам зананд.

Инак, онҳо суҳбат мекарданд. Мавзӯи суҳбаташон дар хона ҷӣ доштани ҳар кадоме буд. Муқаррар онҳо чизу чораи худро аллакай ёд карда буданд.

— Ман се туфлӣ дорам! — мегуфт Мунир. — Яктааш «Бӯқаламун». Дар офтобрӯ як ранг мегирад, дар соя ранги дигар. Ҳаво абрнок бошад, рангаш бунафш мешавад, пагоҳу бегоҳ ба ранги кабуд метобад... Дигараш итолиёвӣ! Пӯсташ тоза! Тагчармашро қат кунӣ, тоб хӯрда мисли ҳарфи «О» мешавад. Нархаш — панҷоҳ доллар! Боз як туфлӣ дорам...

Мансур тоқати шунидани давоми сухани Мунир накард. Вай зудтар ба охир расидани таърифҳои Мунирро мунтазир буд, яъне таъриф кардани чизу чораи ҳудашро аз вай зиёдтар дӯст медошт.

— Ман, — гуфт вай якбора, — се дучарха дорам. Яктааш бечарх, дар пешайвони хонамон овезон аст. Дучархаи варзишӣ. Номаш — «Пойга»! Ақоям харид, барои ман! Яктаи

дигараш, ҳамту, дучархаи одӣ — барои бозӣ. Лекин сеюмаш аз инҳо зӯртар, тамоман чопонист...

Баъд риштаи сухани ӯро Мунир бурид. Вай гуфт, ки аз либоси мактабӣ... чаҳор на-мудашро дорад. Шояд вай воҳима кард, зеро дар вақти гуфтани «чаҳор» забон хоида, қариб «ду» гуфтан хост.

Аз даҳони Мунир суханро дубора Мансур гирифт. Вай воҳима кард, ки дар хонаашон

панҷ телевизори ранга доранд. Хатто якто-ашро дар ошхона гузоштаанд, дигараш — дар роҳрав.

— Дар роҳрав барои чӣ? — нобоварона пурсид Мунир.

— Барои он, ки... Масалан, ту аз берун меойӣ. То пойафзол кашидану ҷобаҷо кардан бекор наистода, тамошо мекуни... — ҷавоб дод Мансур.

— Ҳа-а, — мад кашида монд Мунир. Маълум набуд, ки вай ба суханони ҷӯраи наваш бовар кард ё не.

Ногоҳ Мансур ба Раҳим рӯ овард.

— Ту чӣ, Раҳим? Чӣ дорӣ? Телевизор доретон? Чандто: якто, дуто?..

Раҳим гуфт:

— Ман як китоби нав дорам. Пеш аз ба ин ҷо афтодан харида будам.

— Чӣ хел китоб? — пурсид Мунир.

— Китоби Пӯлод Толис.

— Кӣ гуфтӣ? То...

— Толис.

— Рус?

— Не, тоҷик.

— Толис номи русӣ-ку?!

— Намедонам, — ҷавоб дод Раҳим. — Лекин нависандаи тоҷик буданаш дуруст аст. Номи китобаш — «Тобистон».

— А! Номи китобаш «Тобистон» бигӯ! Ман фикр кардам, ки номи китобаш «Пӯлод». «Пӯлод»-и Толис.

— Хайр боз чӣ дорӣ? Дучарха дорӣ? Компютер доретон?

— Дорем, — ҷавоб дод Раҳим. — Ҳамаашро дорем...

Ин вақт Мунир бо ҳасрат гуфт:

— Эҳ, агар духтур иҷозат медод, ба падарам занг мезадам, дучархаҳоямро меоварданд. Ана, баъд...

Аз ин суҳан Раҳим гӯё хоб буду якбора бедор шуд.

— Дуруст! — гуфт вай. — Аз ягон кас телефони мобилӣ пурсида, ба хонаи мо занг занем чӣ?

— Барои чӣ? — пурсид Мансур. — Барои компютер?..

— Не... Барои китоб. Агар падарам «Тобистон»-ро биёранд, ҳузур мекунем.

— Чӣ хел ҳузур мекунем? — қариб баробар, беихтиёр ва нобоварона пурсиданд Муниру Мансур.

— Аз кӣ телефон мепурсӣ? — гуфт Мансур. — Бача гуфта ҳеҷ кас телефон намедихад.

Раҳим розӣ нашуд.

— Барои китоб гӯем, медиханд!

— Хестем, ки хобамон!..

Ногоҳ аз он тарафи гулдевор овози як мард шунида шуд.

— Бачаҳо, телефони маро гирифта бемаллол занг занед!

Муниру Мансуру Раҳим баробар аз ҷой бархеста, ба ақиб нигоҳ карданд. Як марди солхӯрда, ки чеҳрааш аз табассум хушу хураам менамуд, телефонеро ба тарафи онҳо дароз мекард.

— Агар ният неқ бошад, — гуфт вай, — одамашро меёбад, ҳеҷ кас не гуфта наметавонад, ҳама ёрӣ медиханд!..

Ба ин гап нахустин шуда Раҳим бовар кард. Баъд — Мансуру Мунир. Албатта, онҳо каме дертар бовар карданд, яъне бегоҳ, вақте ки хӯроки шом мехӯрданд, Мунир, мабодо

чӯш набошад гуфта, чойи пиёлаашро камтарак нӯшид, пас як қулт фурӯ бурд ва ҳеҷ кас напурсида бошад ҳам, беихтиёр гуфт:

— Ҳамон амак гапи ҳақ гуфтанд: нияти нек одамашро меёбад!.. Акнун, пагоҳ падари Раҳим китоби «Тобистон» меоранд...

Мансур, азбаски дар даҳонаш луқмаи нон буд, бо аломати «Дуруст гуфтӣ, чӯра!» сар чунбонд.

ГУРҒ

(Ҳикояти пирамард)

Он замон мактаби деҳаи мо ибтидой буд. Баъди хатми синфи чорум ба деҳаи ҳамсоя рафта, чаҳор соли дигар мехондем. Роҳ чандон дур набуд — тақрибан се километр, вале аз миёни пуштаҳо ва ҷару чӯйи бисёр мегузашт. Азбаски зимистон ба кӯҳистон барвақт меояд, аз моҳи ноябр то март роҳ ҳамеша пурбарф буд.

Мо ҳаргиз танҳо намерафтем. Дар каниори деҳа, дар соати муайян бачаҳо ҷамъ мешуданд. Ягон одами калонсол моро роҳбалад мешуд, зеро дар роҳ ҳар ҳодиса рух

доданаш аз эҳтимол дур набуд. Масалан, гургҳо дучор меомаданд.

Боре дар хамгашти роҳ, даҳ қадам дуртар аз худ гургеро вохӯрдем. Гург чунон бадвоҳима буд, ки бо вучуди роҳбалад доштан ва хотирчамъ буданамон, саҳт тарсидем. Чашмони зирак ва бадкинаашро аз мо намеканд. Роҳбалад барои тарсондани гург хуштак кашид. Мо низ ҳаёху кардем.

Аммо вай натарсид, чанд қадам дуртар рафт. Гумон кардем, ки гурехт. Аммо бозистод ва рӯйи барфи нарм нишасту ба тарафамон бад-бад нигоҳ кардан гирифт.

— Агар танҳо бошем, меҳӯрад? — пурсидем аз роҳбалад бо тарсу хавотир. (Ҳоло дар хотир надорам, ки ӯ кадом ҳамдеҳаамон буду чӣ ном дошт).

— Саҳт гушна бошад, ҳучум мекунад, — ҷавоб дод ӯ ва барои он ки ҳуши моро ба дигар тараф барад, «Ба дарс дер мемонед! Вақт рафт!» — гуфта, тезтар қадам зад. Вақте ки аз гург дуртар рафтем, роҳбалад як ривояти ачиб нақл кард.

— Дар ниҳоди ҳар одам, — гуфт вай, — ҳамеша ду гург ҳаст. Ин гургҳо бо якдигар

мудом дар набарданд, чунки яке бадрашку
ҳарису худбину мағруру дурӯғгӯю бахил,
дигаре ором, хайрхоҳ, умедвор, ростгӯй, ва-
фодор ва зирак аст.

Роҳбалад инро гуфта аз мо пурсид:

— Ба фикри шумо кадом гург ғалаба ме-
кунад? Якум ё дуюм?

Мо ҳар хел ҷавоб додем:

— Гурги якум ғолиб меояд!

— Не, гурги дуюм ғалаба мекунад!

— Баръакс, ҳар ду гург хаставу беҳол
шуда мемуранд.

Аммо роҳбалад хандид ва гуфт:

— Хато кардед! Дар хотир доред: ҳамеша
ҳамон гург ғалаба мекунад, ки шумо ғизо
медихед!..

Мо аз ин қисса чизе нафаҳмидем. На-
донистем, ки гург чисту ғизои мо медодагӣ
чист. Аммо дертар ҳақиқати ин ривоятро
нек фаҳмидам. Чӣ ривояти хубест! Ин қисса
зиндагии маро тамоман дигаргун сохт, зеро
ба гурги якуми худ ҳаргиз ғизо наододам. Вай
ба зудӣ маро тарк кард...

Шумо аз ин ривоят чизе фаҳмидед?

УСТОД

Падарам як одати аҷиб дошт: ба ҳар ҷо равам ва касе аз шиносон ё дӯстонашро вохӯрдем, шинос мекард: ному насаб, кӣ ва чикора будани онҳо ва дар кучо зистанашро ҳатман мегуфт. Вале маро бештар ба баъзеҳо «Устод!» — гуфта муроҷиат карданаш ба та-аҷҷуб меовард...

Дар оғоз ба ин чиз чандон эътибор на-додам, гумон кардам, ки ин тарзи муроҷиат ба вай дар коргоҳаш аз ҷавонӣ одат шуда-аст. Яъне падарам олими соҳаи кимиёст, дар Академияи улуми мамлакат кор мекунад. Он ҷо якдигарро устод гуфтан ба ҳукми одат даромадаст. Вале падарам баъзан одамеро устод мегуфт, ки на олим буд, на омӯзгор, балки аз кӯчаи илму дониш дуруст нагузашта буд...

Рӯзе мо аз назди дукони оҳангаре мегузаштем.

— Биё, ҷони падар, устодро зиёрат кунем, — гуфт вай ва мо пасу пеш ба дукон даромадем.

Он чо як пирамард рӯйи кӯрпачаи ним-дошт менишаст. Як ҷавонмард оҳанеро дар оташи кӯра тоб медод. Ҷавонмарди дигар дастаи болғаеро дуруст мекард. Пирамард бошад, гирумони онҳоро тамошо мекард.

Вай падарамро дида, хурсанд шуд ва аз ҷой бархеста, оғӯш кушод. Падарам чунон бо эҳтиром аҳвол пурсид, расми таъзим ба ҷо овард ва мисли шогирди одии мактаб дар назди муаллимаш, даст пеши бар гирифт, ки гумон кардам ин пирамард яке аз олимони машҳури мамлакат асту чанд сол қабл ба нафақа баромада, акнун оҳангарӣ мекунад.

— Ин кас устои ман, бобои Абдуллоҳ! — бо ифтихор хитоб кард падарам. — Як умр оҳангаранд!..

Аз ин сухан тааҷҷубам бештар шуд, вале ошкор накардам. Фақат баъди он ки мо як пиёла ҷой нӯшида, аз оҳангархона берун рафтем, пурсидам:

— Додо, ин кас аз кучо ба шумо ҳаққи устодӣ доранд?

— Агар бобои Абдуллоҳ намебуданд, ман ҳаргиз олим намешудам, балки аз илму дониш тамоман беҳабар мемондам. Шояд

авбош ҳам шуда, имрӯз дар ягон маҳбас ме-
хобидам, — ҷавоб дод ӯ.

— Бобои Абдуллоҳ ба шумо чӣ хизмат
карданд? — пурсидам ман.

— Хизмати он кас барои ман бузург аст!
— гуфт падарам. — Мо як замон ҳамсоя бу-
дем. Агар медиданд, ки ба мактаб нарафта-
ам, химчаеро гирифта, маро тарсонда, гоҳо
чанд химча ҳам зада, ба мактаб мебурданд
ва ба дасти муаллим супурда, баъд ба оҳан-
гархонаашон бармегаштанд. Баъдтар аз тар-
си он кас ҳамеша барвақт ба мактаб мераф-
тагӣ шудам. Сонитар, ин чиз ба ҳукми одат
даромаду ба хондан шавқу завқи зиёд пайдо
кардам ва аз як бачаи дарсгӯрез ба мартабаи
олими соҳаи кимиё расидам. Албатта, маро
устодони зиёд таълим доданду тарбият кар-
данд, вале бобои Абдуллоҳ устои ҳақиқии
мананд!

Ман дигар чизе напурсидам...

Мундарича

ФОЗИЛТАБИБ	3
СУРАТИ МОДАР.....	12
БАҲОР ОМАД!.....	14
ДАҲ СОМОНӢ	16
ҚАЛАМДОН.....	18
ҚАДРИ ИНСОН.....	21
ХӢСАБАРОДАРОН.....	23
ХОӢИШИ ПАДАР	31
МАОШИ АВВАЛИН.....	34
КИТОБИ КУӢНА	35
НИЯТИ НЕК	39
ГУРГ (Ӣикояти пирамард)	45
УСТОД.....	48

Азизи Азиз

ҲИКОЯҲО

Муҳаррир	<i>Малика Меликова</i>
Мусахҳеҳ	<i>Меҳрӣ Саидова</i>
Рассом	<i>Ҳусейн Чилаев</i>
Муҳаррири техникӣ	<i>Наҷмиддин Зайниддинов</i>
Тарроҳ	<i>Иқбол Сатторов</i>

Китобчаи мазкур бо кумаки мардуми Амрико бознашр шудааст, ки он аз тариқи Оҷонсии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID) расонида мешавад. Мазмун ва мундариҷаи китобча маҳсули муаллиф буда, мета-вонад бо нуқтаи назари USAID ва Ҳукумати ИМА мувофиқат накунад.

Китобча ройгон паҳн мегардад.

Ба чоп 03.08.2018 имзо шуд. Андозаи 60×84 1/16. Коғазӣ офсет. Чопи офсет. Чузъи чопӣ 3,25. Адади нашр 5300 нусха. Супориши № 102/2018.

Муассисаи нашриявии «Маориф»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон. 734024, ш. Душанбе, кӯчаи Аҳмади Дониш, 50.

Тел.: 222-14-66. E-mail: najmiddin64@mail.ru

Дар матбааи ҶДММ «Полиграф групп» ба табъ расидааст.
ш. Душанбе, к. Хувайдуллоев, 113. E-mail: info@polygraph-group.tj

Китобча ройгон паҳн мегардад.

9 789994 715480

